

Datum: 2026-01-19
Ärende: Kst/2025:825

Örnsköldsviks kommun

Reviderat granskningsyttrande över översiktsplan 2040, Örnsköldsviks kommun

Inledning

Länsstyrelsen har den 3 december 2025 lämnat ett granskningsyttrande (6693-2025) på Örnsköldsviks kommuns översiktsplan. Kommunen har den 19 december 2025 inkommit med ett ändrat planförslag och begärt att Länsstyrelsen tillhandahåller ett reviderat granskningsyttrande enligt 3 kap. 18 a § 1 plan- och bygglagen (PBL).

Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 h § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Det reviderade granskningsyttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen

inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen (3 kap. 20 § PBL).

I rollen att ta tillvara och samordna statens intressen har Länsstyrelsen i det första granskningsyttrandet inhämtat synpunkter på översiktsplanen från berörda myndigheter. Yttranden har inkommit från Luftfartsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Länsstyrelsen Västerbotten, Post- och telestyrelsen, Sjöfartsverket, Energimyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut, Svenska kraftnät, Trafikverket, Sametinget och Havs- och vattenmyndigheten. Kopior av yttrandena har överlämnats till kommunen för kännedom. För det reviderade granskningsyttrandet har inga synpunkter inhämtats från andra statliga myndigheter.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen välkomnar kommunens förslag till översiktsplan och anser att översiktsplanen överlag är väl genomarbetad.

Nedan följer en samlad bedömning kring det som omfattas av Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL.

- Översiktsplanens påverkan på riksintressen.
 - Länsstyrelsen kan inte utesluta risk för påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövård, Ulvöhamn [Y 36]. Det gäller för den ändrade markanvändning som föreslås i Kyrkbacken och Brännudden. Länsstyrelsen anser dock att det är positivt att kommunen uttrycker att vid utveckling av dessa områden ska hänsyn tas till riksintresset i tidigt skede genom exempelvis riksintresseanalys eller kulturmiljöutredning.
 - Länsstyrelsen anser att vissa kompletteringar kopplat till riksintresse för rennäringen behöver göras, särskilt vad gäller beskrivningen av riksintressets värden under kapitel 6.
- Länsstyrelsen anser att översiktsplanen medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.
- Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen i stort är förenlig med 7 kap. 18 h § första stycket miljöbalken, men

anser att det kvarstår en del otydligheter vad gäller kommunens riktlinje om utpekande av LIS-områden vid sjöar med befintlig bebyggelse.

- Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.
- Länsstyrelsen bedömer att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsens synpunkter enligt ingripandegrunder 11 kap. 10 § PBL

Örnsköldsviks kommun har efter granskningen beaktat en del av Länsstyrelsens tidigare synpunkter och gjort ändringar i planförslaget när det gäller riksintresse för kulturmiljövård och totalförsvarets civila anläggningar samt landsbygdsutveckling i strandnära läge. Ändringarna har inte föranlett att ny granskning enligt 3 kap. 18 § PBL har ägt rum.

Följande synpunkter på Örnsköldsviks kommuns översiktsplan kvarstår dock och framgår nedan.

Riksintresse 3 kap. MB

Kulturmiljövård

Ulvöhamn [Y 36]

Efter samrådet har kommunen kompletterat översiktsplanen med utvecklingsområden i Ulvöhamn som omfattas av riksintresse för kulturmiljövård. Berörda områden är Brännudden LBT-a1, Ulvö hotell LBT-u1 och Ulvö kyrkbacke SBB-a4.

Ett av uttrycken för riksintresse Ulvöhamn lyder *den omgivande kuperade och i stort sett obebyggda naturmarken som kontrast till bebyggelsen*. Länsstyrelsen ser att det för områdena Kyrkbacken och Brännudden finns risk för påtaglig skada på riksintresset utifrån detta uttryck. I kapitel 6.3 framgår att särskild hänsyn ska tas till riksintresse för kulturmiljövård i tidigt skede genom exempelvis riksintresseanalys eller kulturmiljöutredning, vilket Länsstyrelsen ställer sig positivt till. Länsstyrelsen vill dock tillägga att det med fördel kan framgå av översiktsplanen att den ska utföras av antikvarisk kompetens.

Naturvård

I Hållbarhetskonskvensbedömningens Bilaga 1 framgår att alla utvecklingsområden som ligger inom riksintresse för naturvård Höga Kusten ligger på Ulvön. Det stämmer inte. Bland annat Gullviks camping LBT-u4, Munkudden SBB-a2 och Kläppa MBT -a5 ligger inom riksintresset men inte på Ulvön.

Kommunikationer

Väg

Områdena Dombäck Norra Husum VIVA-4, Lunndalsbacken VIV-a5 och Norrsvedje (Bjästa) VIV-a1, är belägna intill E4. För alla dessa områden finns en lokal riktlinje som lyder att *påverkan på riksintresse för väg E4 ska i så tidigt skede som möjligt utredas och påtaglig skada undvikas. Vid utveckling av området behöver trafiksäkra anslutningar till E4 utredas i samverkan med Trafikverket*. Länsstyrelsen vill betona att det är av vikt att kommunen i ett så tidigt skede som möjligt vid utvecklingen av dessa områden tar fram trafikutredningar för att avgöra om verksamheten kan innebära påtaglig skada på riksintresset och hur anslutning till områdena ska ske.

Flyg

Det pågår revidering av vilka objekt/flygplatser som ska ingå i riksintresse. Detta genomförs under 2025 och beslut kommer att finnas i mitten av 2026. Kommunen kan kontakta Trafikverket för dialog gällande flygplatsen.

Totalförsvarets civila anläggningar

Länsstyrelsen noterar att utvecklingsområdet Hållen VIV-a6 delvis ligger inom påverkansområdet för riksintresse för transmissionsnätet. Kommunen skriver att området är lämpligt att exploatera för elintensiv verksamhet förutsatt att avstånd hålls för att säkerställa elsäkerheten. Länsstyrelsen kan i nuläget inte ta ställning till lämpligheten i en sådan exploatering utifrån påverkan på riksintresset för transmissionsnätet. Däremot är det positivt att en riktlinje lagts till om att samråd i tidigt skede ska ske med Svenska kraftnät för att säkerställa tillräckliga avstånd och god elsäkerhet. Länsstyrelsen vill betona att det är nuvarande Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB) som är riksintressemyndighet för det aktuella riksintresset.

Rennäring

Länsstyrelsen anser att det är en brist att värdena för riksintresse för rennäring inte lyfts på ett tydligt sätt i planbeskrivningen under kapitel 6. Nu konstateras endast att områdena inte har uppdaterats sedan 2009.

Länsstyrelsen anser däremot att riksintresse för rennäring redovisas på ett tydligt sätt i Bilaga C och under kapitel 4. Här redogörs för vilka samebyar som verkar inom kommunen. Det framgår även att hänsyn ska tas till rennäringens olika markanvändningar även utanför riksintresseområden samt att kumulativa effekter vägs in.

I den digitala kartan bör det framgå att samråd ska ske med berörda samebyar under berörda LIS-områden och vindkraftsområden.

Riksintressen 4 kap. MB

Natura 2000

Översiktsplanen bör kompletteras med tydligare skrivningar (bland annat i kapitel 6) om att åtgärder som enskilt eller tillsammans kan medföra betydande påverkan på ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, även när åtgärden genomförs utanför områdets gräns. Tidigt samråd ska ske med Länsstyrelsen. Det bör även framgå att kumulativa effekter ska redovisas vid eventuell tillståndsprovning samt att bevarandemål och bevarandesyfte i bevarandeplanen är styrande vid lokalisering och utformning av eventuella åtgärder.

I Bilaga C anges för Natura 2000-området Moälven ett generellt skyddsavstånd om 30–50 meter för LIS-områden, vilket Länsstyrelsen ser positivt på. Planen bör samtidigt förtydliga att 30–50-meterszonen är ett kommunalt planeringskrav som kompletterar, men inte ersätter, tillståndsplikten enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Zonen utgör inte en generell gräns för Natura 2000-provning då tillstånd skulle kunna krävas även för åtgärder längre bort från området, exempelvis åtgärder i anslutning till Moälvens biflöden eller andra ingrepp som kan påverka bevarandemålen (till exempel hydrologi, konnektivitet eller grumling).

Med dessa förtydliganden bedömer Länsstyrelsen att översiktsplanen tillgodoser riksintresset Natura 2000 på ett tydligt och rättssäkert sätt.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

I samrådet påpekade Länsstyrelsen att kommunens riktlinje om att LIS-dispens endast kan lämnas vid en redan ianspråktagen sjö var otydlig. Denna riktlinje har skrivits om och lyder nu att LIS-dispens *kan endast lämnas vid sjöar med befintlig bebyggelse*. I översiktsplanen pekas några LIS-områden ut vid sjöar med endast enstaka bebyggelse. Det gäller Önskasjön LIA-04, Peresjön LIB-03, Galasjön LIB-07, Valmsjön LIB-10, Kärrsjön LIB-12 och Dombäcksmarkssjön LIB-14. Länsstyrelsen ställer sig fortsatt frågande till om riktlinjen är tillräckligt tydlig och vägledande kring vid vilka sjöar som kommunen anser att LIS-skälet är lämpligt. Länsstyrelsen ser att det särskilt vid dessa platser kan vara svårt att hävda *i anslutning till* för att få igenom enskilda strandkyddsdispenser. Vidare ser Länsstyrelsen en risk för att bebyggelsen vid dessa områden blir utspridd och anser att bebyggelse bör hållas sammanhållen.

Länsstyrelsen noterar att det framgår av de lokala beskrivningarna för flera LIS-områden att dokumentation kring naturvärden saknas, är låg eller att observationer på höga naturvärden har gjorts inom eller i anslutning till LIS-områdena. Kommunen har en generell riktlinje om att en konsekvensbedömning av naturvärdena ska göras vid dispensansökan, detaljplan eller bygglov och att inventeringar kan krävas. Länsstyrelsen anser att det är positivt att naturvärdena ska undersökas inför exploatering. Samtidigt vill Länsstyrelsen särskilt betona vikten av att naturvärden undersöks i de LIS-områden som är belägna runt sjöar med begränsad exploatering.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Skyfall/dagvatten

En av kommunens gemensamma riktlinjer under rubriken Vatten i vår bebyggda miljö lyder *vid planering av förtätning och/eller ändrad markanvändning, i befintliga områden där dagvattenhanteringen inte uppfyller en god rening, bör det övervägas om frågan om dagvattenrening behöver hanteras i ett helhetsgrepp*. Länsstyrelsen anser att riktlinjen kan misstolkas som att ett helhetsgrepp endast behövs i områden där dagvattenhanteringen inte uppfyller god rening. Länsstyrelsen önskar också ett förtydligande om hur dagvattenhanteringen, ur ett skyfallsperspektiv, ska hanteras vid förtätning/ändrad markanvändning.

Vattenförsörjning

Länsstyrelsen anser fortsatt att kommunen med fördel överväger tydligare ställningstaganden kopplat till vattenförsörjning. Det kan vara behövligt för såväl utvecklad, ändrad som pågående markanvändning.

Det framgår inte av planförslaget om kommunen tagit i beaktande kommande förändringar kopplat till det arbete om inrättande och revidering av vattenskyddsområden som pågår. Det framgår inte heller hur planeringen ser ut för det arbetet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med planhandläggare Malva Anderson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också miljöhandläggare Per Molin, beredskapshandläggare Felicia Edholm, byggnadsantikvarie Lisa Ulin, miljöhandläggare Hanna Oderstad, världsarvssamordnare Patrik Bylund, miljöhandläggare Maria Söderlund, vattenskyddshandläggare Aude Vincent, friluftslivssamordnare Jean Esselström, planhandläggare Anna Döhlen Wedin och naturvårdshandläggare Jonas Salmonsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.